

Nr 21.

*Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckta motioner
om sänkning av valbarhetsåldern vid val till riksdagens
första kammare.*

Konstitutionsutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft dels de likalydande motionerna nr 72 i första kammaren av herr *Johannesson m. fl.* och nr 90 i andra kammaren av herr *Edenman m. fl.*, dels ock de ävenledes likalydande motionerna nr 192 i första kammaren av herrar *Öhman* och *Norling* och nr 239 i andra kammaren av herrar *Holmberg* och *Hagberg* i Luleå.

I motionerna I: 72 och II: 90 hemställas, »att riksdagen såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling måtte antaga följande

*Förslag
till ändrad lydelse av riksdagsordningens § 9.*

§ 9.

Till ledamöter i första kammaren kunna endast väljas i kommunernas allmänna angelägenheter röstberättigade män och kvinnor, som uppnått 23 års ålder. Kommer riksdagsman, efter det han blivit vald, i den ställning, att han ej längre skulle varit valbar till ledamot i kammaren, frånträder han sin befattning.»

I motionerna I: 192 och II: 239 hemställas, »att riksdagen såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling måtte besluta sådan ändring av riksdagsordningens § 9 att valbarhetsåldern blir densamma för riksdagens båda kamrar.»

Beträffande motiveringen för de i motionerna framställda förslagen får utskottet hänvisa till vederbörande motioner.

Enligt § 9 riksdagsordningen kunna till ledamöter i första kammaren endast väljas i kommunernas allmänna angelägenheter röstberättigade män och kvinnor, som uppnått 35 års ålder. Denna valbarhetsålder har varit gällande allt sedan tvåkammarsystemets tillkomst år 1866.

Vid skilda tillfällen ha förslag väckts i riksdagen om modifikation av förevarande åldersbestämmelse. Sålunda framfördes vid 1907 års riksdag motionsvis (II: 205 av herr Branting m. fl.) förslag om att sänka valbarhetsåldern från 35 till 30 år i samband med andra mera omfattande konstitutionella reformförslag. Förslaget motiverades med att den gällande ålderskillnaden mellan kamrarna vore olämpligt stor; det ansågs dock rimligt att »grundlagen antyder en något högre medelålder för en första kammare». Särskilda utskottet nr 1 avstyrkte förslaget utan närmare motivering. Samma förslag framlades åter i motioner vid riksdagarna 1908, 1909, 1911, 1912, 1914 B och 1917, sistnämnda år i motion II: 378 av herr Hallén m. fl., men avstyrktes vid samtliga tillfällen av konstitutionsutskottet, från och med år 1912 under hänvisning till den nödvändiga åtskillnaden mellan kamrarna, samt avslogs även av riksdagen. Efter år 1917 framlades icke något förslag om sänkning av valbarhetsåldern till första kammaren förrän i en motion (I: 69 av herr Linderot) vid 1946 års riksdag, vari hemställdes om sådan ändring i riksdagsordningen, att valbarhetsåldern bleve densamma för riksdagens bägge kamrar. Motionen avstyrktes av konstitutionsutskottet (utl. nr 5) och avslogs av riksdagen.

Förevarande motioner åsyfta en sänkning av valbarhetsåldern till första kammaren från fyllda 35 till fyllda 23 år, d. v. s. till den ålder som efter årets grundlagsreform gäller för valbarhet till andra kammaren. I likhet med vad som närmare utvecklats i motionerna I: 72 och II: 90 anser utskottet, att stadgandet om högre valbarhetsålder till första kammaren saknar egentlig betydelse för grundande av en karaktärsskillnad mellan första och andra kammaren; detta syftemål uppnås väsentligen genom bestämmelserna om indirekt val till första kammaren, om längre mandattid för första än för andra kammarens ledamöter, om första kammarens successiva förnyelse samt om friheten från bostadsband vid utseende av första kammarens ledamöter. Dessutom äro de nuvarande bestämmelserna om valbarhetsålder till första kammaren enligt utskottets mening otillfredsställande ur den synpunkten, att 35-årsåldern i verkligheten ofta ersättes av en väsentligen högre ålder, då val inom förstakammarvalkrets förrättas blott vart åttonde år. Med hänsyn härtill får utskottet förorda en grundlagsändring, som formellt gör det möjligt att vinna inträde i första kammaren vid samma ålder, som gäller för valbarhet till andra kammaren ävensom till landsting, stads-, kommunal- eller kyrkofullmäktige, d. v. s. fyllda 23 år. Under hänvisning till det anförda får utskottet hemställa,

- 1) att riksdagen, med bifall till motionerna I: 72 och II: 90, ville såsom vilande för vidare grundlagsenlig behandling antaga följande

Förslag
till
ändrad lydelse av § 9 riksdagsordningen.

(Nuvarande lydelse.)

§ 9.

Till ledamöter i första kammaren kunna endast väljas i kommunernas allmänna angelägenheter röstberättigade män och kvinnor, som uppnått 35 års ålder. Kommer riksdagsman, efter det han blivit vald, i den ställning, att han ej längre skulle varit valbar till ledamot i kammaren, frånträder han sin befattning.

(Föreslagen lydelse.)

§ 9.

Till ledamöter i första kammaren kunna endast väljas i kommunernas allmänna angelägenheter röstberättigade män och kvinnor, som uppnått 23 års ålder. Kommer riksdagsman, efter det han blivit vald, i den ställning, att han ej längre skulle varit valbar till ledamot i kammaren, frånträder han sin befattning.

2) att motionerna I: 192 och II: 239 måtte anses besvarade genom vad utskottet ovan under 1) hemställt.

Stockholm den 28 april 1949.

På konstitutionsutskottets vägnar:

HARALD HALLÉN.

Närvarande:

från första kammaren: herrar Jones Erik Andersson, Gottfrid Karlsson*, Karl August Johanson, Herlitz, Mattsson, Björck*, Hällgren*, Björkman*, Thun* och Damström*; samt

från andra kammaren: herrar Hallén, von Friesen*, Fast, Pettersson i Norregård, Nilsson i Göteborg, Swedberg, Norén, Nolin, Spångberg och Häckner*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Herlitz, Björkman* och *Nolin*, som inom utskottet yrkat, att utskottet måtte avstyrka de föreliggande motionerna.
